2018

Podręcznik przepisów kulinarnych Kuligowskie Specjały- Nadbużańskie Dziedzictwo Kulinarne

Kuligów, listopad 2018

Fundacja Dziedzictwo Nadbużańskie. www.skansen.powiatwolominski.pl

Opracowanie to jest podręcznikiem, w którym zawarto najciekawsze przepisy kulinarne prezentowane podczas organizowanych w ramach zadania dofinansowywanego przez Zarząd Województwa Mazowieckiego sześciu warsztatów z zakresu upowszechniania produktów tradycyjnych i regionalnych na terenie Skansenu w Kuligowie, w okresie od maja do końca września 2018 roku.

1. O dzikich roślinach jadalnych i ich tradycyjnym kulinarnym wykorzystaniu
2. Tajniki produkcji piwa domowego dla początkujących
3. Sery podpuszczkowe oraz sposób na udane przetwory domowe
4. Zioła Nadbużańskich Łąk w Kuchni I Apteczce
5. Przygotowanie tradycyjnych wyrobów wędliniarskich
6. Wędzenie ryb na ciepło i zimno w domowej wędzarni

Zakresy i tematyka poszczególnych szkoleń zostały wcześniej wskazane jako najbardziej interesujące przez osoby biorące udział w internetowej ankiecie dostępnej na profilu społecznościowym Skansenu w Kuligowie.

Liczymy, że już w najbliższym sezonie 2019 znów uda nam się razem z Wami dalej, poznawać i odkrywać niezapomniane walory lokalnej flory Mazowsza, doliny dolnej Narwi i Bugu.

Wszystkich zainteresowanych tematyką tradycyjnej żywności zachęcamy do śledzenia na bieżąco nasze strony internetowej www.skansen.powiatwolominski.pl

Zapraszamy do lektury podręcznika i współpracy, przy organizacji kolejnych tego typu warsztatach.

Wojciech Urmanowski,
Prezes Fundacji Dziedzictwo Nadbużańskie

O dzikich roślinach jadalnych i ich tradycyjnym kulinarnym wykorzystaniu

14 lipca 2018, Skansen w Kuligowie.
prowadząca Justyna Pargieła,

„Wszystko, co jest nam potrzebne do życia, rośnie naokoło, wystarczy się rozejrzeć”

Opracowano na podstawie artykułu DziczeJemy, Adela Marchewka Tygodnik Wieści Podwarszawskie nr 29/30/2018s. 10

Coraz częściej słyszy się ostatnio o stosowaniu w kuchni dzikorosnących ziół i roślin. Oprócz ich odżywczych, a często też uzdrawiających właściwości, zaczęto zwracać większą uwagę na ich smak – traktując je nie tylko jako przyprawę, lecz jako główny składnik potraw.

Wychodząc naprzeciw rosnącemu zainteresowaniu tym tematem odbyły się warsztaty „Dzikie rośliny jadalne i ich tradycyjne kulinarne wykorzystanie”.

Okazuje się, że nawet rośliny powszechnie uznawane za chwasty, tępione w ogrodach i „zaśmiecające” okolice, mogą być cennym źródłem pożywienia

Rysunek 1 Pesto z podagrycznika wykonane w trakcie warsztatów. fot. Dagmara Jaworska

Pesto z podagrycznika na liściu łopianu

Sposób przygotowania:

nasiona słonecznika, olej rzepakowy, ocet jabłkowy lub inny naturalny – na przykład ocet z owoców jarzębiny, sól, pieprz, czosnek, duży pęczek umytych liści podagrycznika

Zmiksować w urządzeniu wysokoobrotowym wszystkie składniki oprócz liści. Do powstałej masy dodać chwasta i powtórnie zmiksować. Doprawić do smaku.

`

Rysunek 2 Bogactwo zieleni tuż pod domem, czyli zbiór ziół uczestników warsztatów pod okiem prowadzącej warsztaty Justyny Pargieły, fot. Fundacja Dziedzictwo Nadbużańskie

„Samo próbowanie po raz pierwszy potraw, których nie możemy odnieść do naszego banku pamięci smaków, jest ciekawym przeżyciem. A jak jeszcze dodamy do tego świadomość, że konsumujemy coś, co do tej pory traktowaliśmy wręcz jako roślinne śmieci, szpecące nasz ogród i okolice, to tym bardziej mogą się nieco poszerzyć horyzonty myślowe”.

Kilka prostych przepisów, do zrobienia na szybko.

Chwasty do garnka, czyli zupa z kaszy jaglanej z chwastami

Zastosowanie składników uniwersalne – sezonowe chwasty jadalne

Rysunek 4 Świeżo zebrane liście roślin z przydomowego trawnika fot. Fundacja Dziedzictwo Nadbużańskie

Rysunek 3 Przygotowanie zupy sezonowej z pokrzywy. fot. Dagmara Jaworska

W przypadku zup wystarczy w osolonej wodzie ugotować ziemniaki lub kaszę jaglaną i na sam koniec wrzucić np. pokrzywę z podagrycznikiem – wersja gorzka na ostro lub pokrzywę z żółtlicą - na słodko, i zmiksować na krem

Liście babki zwyczajnej i lancetowatej w cieście

Proste i lekkie danie z powszechnie dostępnej babki zwyczajnej lub babki lancetowatej.
Świeżo ścięte liście należy oczyścić, umyć a następnie obtaczać w panierce przygotowanej z przefermentowanej mąki z ciecierzycy zmieszana z wodą. Smażyć na oleju do zarumienienia. Po usmażeniu posolić do smaku.

Rysunek 5 Babka lancetowata w cieście. fot. Dagmara Jaworska

„Gołąbki na dziko",

Tradycyjny farsz zastępujemy farszem z ugotowanej fasoli mung, zmiksowanej z liśćmi bylicy, tak przygotowane nadzienie warto doprawić do smaku na przykład zielem angielskim, pieczarkami, pieprzem, solą .

Tak przygotowane nadzienie następnie zawijamy w sparzone wrzątkiem liście podbiału.

Wybierać większe liście i nakładać po 2 łyżki farszu. Zawinąć do środka brzegi liści, a następnie zrolować je wzdłuż. Układać miejscem łączenia do dołu w rondlu o grubym dnie, na warstwie małych lub uszkodzonych liści.

Rysunek 6 Gołąbki z liści podbiału, farsz fasola munkg i bylica. fot. Dagmara Jaworska

Sery podpuszczkowe, podstawy wytwarzania

5 sierpnia 2018, Skansen w Kuligowie.

prowadzący **Włodzimierz Jarnutowski**

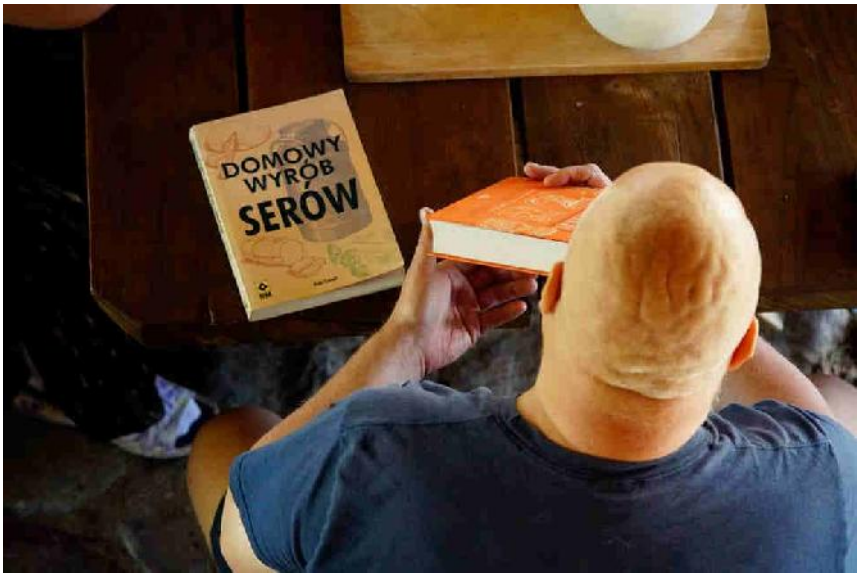

Rysunek 7 Włodzimierz Jarnutowski o swojej pasji podczas warsztatów. fot. Dagmara Jaworska

Dojrzewający ser podpuszczkowy wykonany samodzielnie gwarantuje oryginalny smak i zapach, jak również daje sporą satysfakcję, a wbrew pozorom przygotowanie takiego sera wcale nie jest skomplikowane. Niezbędne składniki, w które musi zaopatrzyć się początkujący serowar to podpuszczka i chlorek wapnia. Do wykonania potrzebne będą również termometr i spory garnek oraz formy wyłożone bawełnianą tkaniną, tetrą

Najważniejszym składnikiem by rozpocząć przygotowanie sera jest niepasteryzowane mleko, do którego w zależności od preferencji można dodać w różnych proporcjach zioła i warzywa z przydomowego ogródka takie jak bazylia, czarnuszki, czosnek, czosnek niedźwiedzi, mięta, ale równie dobrze mogą to być suszone pomidory, czy zielony pieprzu, albo owoce jałowca, słodka lub wędzona papryka.

Rysunek 8 Sery smakowe: czosnek niedźwiedzi, papryka, czarnuszka fot. Dagmara Jaworska

Pierwszą czynnością przy produkcji domowego sera jest podgrzanie mleka do nie wyższej niż 38 stopni (w wyższej temperaturze podpuszczka nie zadziała), podczas podgrzewania dokładnie mieszać w innym wypadku mleko na dnie garnka może się podgrzać za bardzo. Z uwagi na specyfikę produktu u każdego producenta do roztworu należy dodać podpuszczkę i chlorek wapnia zgodnie z dołączoną instrukcją,

aby ser wyglądał i dojrzewał szybciej warto dodać do niego nieco naturalnego kefiru. Przygotowując składniki warto wziąć pod uwagę, że z 10 litrów mleka otrzymuje się około 900-1200 gram gotowego produktu, w zależności od jakości użytego mleka.

Po wymieszaniu składników i dodaniu różnego rodzaju dodatków smakowych, takich jak zioła, warzywa wszystko można przelać do form i odstawić w chłodne miejsce, nie przykrywać a jedynie przez pierwsze kilka dni odlewać wodę ze spodu formy.

Dobór właściwych proporcji przypraw oraz soli zależy od indywidualnych upodobań i z dużym prawdopodobieństwem pierwszy, własnoręcznie zrobiony ser wymagać może nie być „tym idealnym", ale trzeba po prostu próbować praktyka czyni mistrza.

Rysunek 9 Gotowe sery według sprawdzonego przepisu wykonane w warunkach domowych. fot. Fundacja Dziedzictwo Nadbużańskie

Rysunek 10 Domowe sery dojrzewające doskonalone komponują się z tradycyjnymi przetworami kuchni polskiej, nie tylko na fotografii produktów tradycyjnych w Kuligowskim Skansenie. fot. Dagmara Jaworska

Sposób na udane przetwory domowe,

5 sierpnia 2018, Skansen w Kuligowie.

prowadząca **Małgorzata Jakubowska**.

Pojęcie domowych przetworów jest bardzo szerokie, można śmiało zaryzykować stwierdzenie, że nie w jednej działkowej kuchni w okolicy Kuligowa, w sezonie letnim przeżywają one istne oblężenie właścicieli i ich rodzin, którzy czerpią satysfakcję z możliwości „uchwycenia nadbużańskiego lata" na dłużej i wywiezienie go zazwyczaj w opisanym słoiku, tam gdzie przyjdzie spędzać długie zimowe wieczory, w oczekiwaniu na kolejne letnie saksy.

Trudno byłoby zmieścić w tej broszurze wszystkie sposoby Małgosi na udane przetwory, ale zaprezentujemy ten jeden, przetestowany przez uczestników szkolenia. Kwaszone ogórki przeszły pozytywnie test trwałości Zatem jest się czym pochwalić.

Rysunek 11 Tradycyjnie wykonane ogórki kiszone, niby przepis prosty a jednak nie wszystkim się zawsze udają. Gdzie tkwi sposób na sukces ?
fot. Fundacja Dziedzictwo Nadbużańskie

Ogórki kiszone

Do przygotowania przetworów potrzebne są następujące składniki

liście winogronowy, dębowy, wiśni, kilka ziaren pieprzu, chrzan, koper, ząbek czosnku, 2 łyżki soli na każdy litr wody oraz kilogram ogórków.

Przygotowania należy rozpocząć od dokładnego umycia ogórków, najlepiej za pomocą szorstkiej części gąbki celem usunięcia wszelkich zabrudzeń i małych delikatnych kolców. W tym czasie zagotowujemy wodę i rozpuszczamy w niej 2 płaskie łyżki soli.

ząbki czosnku, do słoika warto dodać również

Rysunek 14 Proporcje dodatków do ogórków były cały czas kontrolowane przez prowadzącą wykłady Małgorzatę Jakubowską. fot. Fundacja Dziedzictwo Nadbużańskie

kilka ziaren pieprzu, kopru a wierzch zalewy i ogórków przykryć liściem dębowym albo wiśniowym. Tak przygotowany wkład zalewa się wrzątkiem z solą. Zakręcone słoiki należy odstawić przynajmniej na około 5 dni.

Rysunek 12 Uczestników zakasujących rękawy do pracy nie brakowało. Fot. Fundacja Dziedzictwo Nadbużańskie

Układanie w wyparzonym słoiku rozpoczyna się od włożenia na spód liści winogrona, dębu i wiśni, a następnie układa się ciasno ogórki wtykając do każdego słoika duuuzo kopru i przynajmniej jeden albo dwa pokrojone cienko słupki chrzanu i trzy-cztery

Rysunek 13 Każdy z uczestników po ciężkiej pracy mógł zabrać ze sobą przygotowane przetwory. fot. Fundacja Dziedzictwo Nadbużańskie